

порушення щодо вимоги публічності, розумності строків судового розгляду, незалежності та безсторонності суддів, то такі порушення вважаються посяганням на справедливий судовий розгляд як в широкому, так і у вузькому розумінні, оскільки є складовими процесуальної форми, визначеної процесуальним законом. То такі дії як безпідставна та невмотивована відмова в задоволенні клопотання сторони у разі, коли питання за законом поставлене на розсуд суду; не реагування на порушення норм процесуального закону, коли таке порушення перешкоджає, хоча і незначним чином, реалізації прав та інтересів однієї із сторін у процесі, однак наслідків для руху справи та в подальшому для скасування рішення не має, мають розглядатися з точки зору несправедливого судового захисного механізму.

З іншого боку процесуальне нерозривно співіснує з матеріальним: матеріальне право складає зміст, в той час як процесуальне представляє собою форму. В силу такої взаємодії справедливість має складатися з таких елементів: 1) справедливість матеріально-правового регулювання відносин між сторонами процесу (об'єктивна матеріальна справедливість); 2) справедливість процесуально-правового врегулювання процесуальних відносин з розгляду та вирішення цивільної справи, дотримання міжнародних стандартів захисту прав при розробці та прийнятті процесуальних нормативних актів (об'єктивна процесуальна справедливість); 3) справедливість процесуального розгляду справи, неухильне дотримання приписів національного процесуального законодавства при розгляді конкретної цивільної справи (суб'єктивна процесуальна справедливість); 4) неухильне дотримання приписів норм матеріального права при вирішенні конкретної цивільної справи (суб'єктивна матеріальна справедливість).

Література

1. Комаров В. В., Сакара Н. Ю. Право на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві: Навч. посіб. / Комаров В. В., Сакара Н. Ю. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. – 42 с.

С. О. СЛІПЧЕНКО

Харківський національний університет внутрішніх справ

ВЧЕННЯ ПРО ОБ'ЄКТИ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ

Вчення про об'єкти особистих немайнових прав практично повторює шлях вчення про об'єкти цивільних прав. На основі загальних уявлень про об'єкти права у теорії права виникло багато точок зору щодо об'єктів особистих немайнових прав.

Дотримуючись загальнофілософської теорії об'єктів одні вчені, розглядають об'єкти особистих немайнових прав як те, на що спрямована

поведінка уповноважених та зобов'язаних осіб (по суті – те, на що спрямовані особисті немайнові права і кореспондуючі їм обов'язки). Інші, взявши за основу спеціально-юридичну теорію, стверджують, що це те, з приводу чого виникають особисті немайнові права та обов'язки. Треті, згідно з психологічною теорією Лева Йосиповича Петражицького, розглядають об'єктом те, що самі суб'єкти розуміють під об'єктом.

Дискусійним залишається питання про співвідношення таких понять, як «об'єкт особистого немайнового права», «об'єкт особистих немайнових правовідносин», «об'єкт правового регулювання», «об'єкт суб'єктивних особистих немайнових прав».

Також можна зауважити, що в теорії права здійснюються спроби обґрунтувати існування одного єдиного об'єкта особистих немайнових правовідносин, але в різних його проявах. Стверджується, наприклад, що таким об'єктом є лише: приватність [1], дії [2, с. 150] чи правовий режим [3, с. 131]. Такі підходи засновані на моністичній теорії об'єкта. У протиріччя моністичному підходу обґрунтовується існування і множинності об'єктів особистих немайнових прав, наприклад, життя, здоров'я, індивідуальність, ім'я, інформація тощо.

Існують і достатньо специфічні точки зору, зокрема, ґрунтуючись на філософському розумінні об'єкта, як явища, яке повинно мати зовнішній характер по відношенню до суб'єкта [4, С. 131], Я. М. Магазінер взагалі заперечував проти надання нематеріальним благам значення об'єкта правовідносин [5]. Представники такого підходу виходять з того, що особисті немайнові блага існують не як об'єкти цивільних правовідносин, а як об'єкти охорони об'єктивного права. М. Л. Нохріна зазначає, що єдиним об'єктом особистих немайнових відносин може бути ім'я і псевдонім фізичної особи, оскільки лише вони можуть об'єктивуватися [6, с. 31]. На протиріччя цій думці, інші вчені, стверджують, що об'єктом немайнових прав може бути будь-яке немайнове благо.

Разом із тим, необхідно зазначити, що поступово в теорії цивільного права починають формуватися ряд загальноствердних положень про об'єкти особистих немайнових прав, які у сукупності становлять вчення про об'єкти особистих немайнових прав.

1. Оскільки об'єктом позитивного права є суспільні відносини, то вони і становлять собою об'єкт правового регулювання. Саме на них спрямовано об'єктивне право і правове регулювання.

Якщо спроектувати це загальне судження на поняття об'єкта особистих немайнових прав, то очевидно, що об'єктом об'єктивного особистого немайнового права є особисті немайнові відносини, а, відповідно, і об'єктом правового регулювання.

2. Спираючись на те, що об'єкт суб'єктивних прав та обов'язків – це те, з приводу чого вони виникають, змінюються чи припиняються, а

права, обов'язки і те, з приводу чого вони виникають, тобто об'єкти – це обов'язкові елементи будь-якого цивільного правовідношення [7, с. 31], то в теорії права справедливо робиться висновок, що об'єкт особистих немайнових відносин і об'єкт суб'єктивного особистого немайнового права та кореспондуючий йому обов'язок – це поняття тотожні.

У теорії права можна зустріти і іншу аргументацію цієї позиції. Зокрема, якщо ми погоджуємося з тим, що безоб'єктних суб'єктивних прав і обов'язків не існує, самі права і обов'язки можуть існувати лише в межах правовідносин, то робиться висновок, що і об'єкти прав (обов'язків) знаходяться в цих межах.

3. По відношенню до об'єкта правовідносин, не дивлячись на існування в теорії права багатьох точок зору – це і об'єкт-дія, і об'єкт-правовий режим, і теорія багатоступеневого об'єкта, загальноприйнятою на сьогодні є теорія об'єкт-благо. Цей підхід отримав відображення і в ЦК України. Таким чином, об'єктом суб'єктивних немайнових прав є благо. Воно наділене, як будь-який інший об'єкт ознаками корисності, тобто здатне задовольняти потреби особи; доступності володіння; визначеності, тобто мати межі; відокремленості від інших найближчих, суміжних чи навіть аналогічних благ.

Література

1. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) Монографія / Відп. ред. Я. М. Шевченко. – К: КНТ, 2007. – 626 с.
2. Кечекьян С. Ф. Правоотношения в социалистическом обществе / С. Ф. Кечекьян. – М.: Изд-во АН СССР, 1958. – 187 с.
3. Сенчищев В. И. Объект гражданского правоотношения. Общее понятие / В. И. Сенчищев // Актуальные проблемы гражданского права. Сборник статей. – М.: Статут, 1999, Вып. 1. – С. 109-160.
4. Явич Л. С. Проблемы правового регулирования советских общественных отношений / Л. С. Явич. – М., 1961. – 172 с.
5. Магази́нер Я. М. Общая теория права на основе советского законодательства / Я. М. Магази́нер // Правоведение. – 2000. – № 1. – С. 267-268.
6. Нохрина М. Л. Гражданско-правовое регулирование личных неимущественных отношений, не связанных с имущественными / М. Л. Нохрина. – СПб.: Юридический центр Пресс. – 2004. – 372 с.
7. Яковлев А. С. Имущественные права как объекты гражданских правоотношений / А. С. Яковлев. Дисс. ... канд. юрид. наук: 12. 00. 03. / А. С. Яковлев. Воронеж, 2003. – 216 с.